

Zondag 19 februari 2017 : Wees dan volmaakt

Lezing: Mattheüs 5 : 33 – 48

‘Wees dan volmaakt, zoals jullie hemelse Vader volmaakt is’, de laatste zin van onze evangelielezing uit Mattheüs van vanmorgen.

Een zin die er pijnlijk bij ons in kan hakken, vooral als je toch al vaak het gevoel hebt dat je tekort schiet, als ouder of als partner, in je werk, of als christen.

Als dat gevoel van tekort schieten diep in je zit omdat je als kind misschien steeds weer te horen kreeg dat het nooit goed genoeg was, hoe je je best ook deed.

Dan ga je met deze zin helemaal onderuit.

Nog meer schuldgevoel.

Wie kan daaraan voldoen, volmaakt te zijn?

Wie last heeft van perfectionisme weet hoe ontzettend vermoeiend en uitputtend dat kan zijn, het gevoel dat het nooit goed genoeg is wat je doet, dat het altijd maar beter kan en moet. Dan ligt burn out, opgebrand raken op de loer.

Iemand had als associatie bij deze tekst: ‘ik moet denken aan mijn POP op mijn werk, mijn Persoonlijk Ontwikkelings Plan, waarin ik in moet vullen waaraan ik nog wil werken, wat ik nog wil bereiken en verbeteren, alsof zoals het nu gaat nooit goed en nooit genoeg is’.

En het raakt natuurlijk ook aan wat de reclame bij ons op wil roepen: dat je steeds mooier en succesvoller kunt en dus ook moet zijn, steeds meer, steeds grootser.

Alsof het leven en de wereld maakbaar zijn en waar het mislukt om geslaagd en succesvol in het leven te staan, dat dus vooral je eigen schuld is.

En je dus opnieuw met schuldgevoel wordt opgezadeld. Dat kan toch niet de bedoeling van het evangelie en van de woorden van Jezus zijn .

En dat is het ook niet.

Dat wordt duidelijk als we naar de achtergrond kijken van dit woord, naar de Griekse grondtekst en naar andere vertalingen.

En dan zien we dat het gaat over doel, je doel bereiken, tot je bestemming en tot vervulling komen.

Dat het gaat over heel zijn, een mens uit één stuk.

Jezus citeert hier een tekst uit Deuteronomium 18, waar het woord ‘tamiem’ wordt gebruikt, wat ‘gaaf’, heel betekent.

In Deuteronomium ‘tamiem’ vertaald met : ‘je moet volledig op God gericht zijn’.

Dus met heel je leven, een mens uit één stuk.

Niet alleen zondags in de kerk, niet alleen als je ‘onder ons’ bent, met mensen die je lief zijn, je familie en vrienden, medegelovigen, maar in heel je leven, ook in het dagelijkse leven, ook in je werk en allerlei dagelijkse, grote en kleine, keuzes die je maakt.

Ook in het omgaan met mensen die je misschien minder goed liggen. In dat alles gericht zijn op God, op wat God van ons vraagt.

In het Oude Testament wordt Noach ‘tamiem’ genoemd, en het wordt Abraham voorgehouden, en ook het volk Israël bij de verbondssluiting : ‘oprecht – volmaakt - zullen jullie wandelen met de Heer uw God’.

Maar dat betekent niet dat Noach en Abraham en het volk Israël geen fouten of gebreken hadden, die hadden zij ook, ze waren net zo menselijk als wij.

Ze worden ‘tamiem’ genoemd omdat ze in hun leven, als mens, als volk, met vallen en opstaan maar toch, in heel hun doen en laten op God vertrouwen.

Hun leven was ongedeeld, uit één stuk.

Dat is wat anders dan perfect zijn, of foutloos.

Het is worden waartoe je geroepen bent, wie je kunt zijn, wat je bestemming is als mens naar Gods beeld.

We kunnen hier ook denken aan de vogels en de lelies uit het volgende hoofdstuk van Matteüs, het bekende gedeelte over ‘niet bezorgd zijn’.

De vogels die zich niet druk maken over zaaien en oogsten, en de lelies in het veld, die doen waarvoor ze bestemd zijn : vliegen en mooi zijn.

Of het gedicht over de boom van de dichter die vorige week in ons midden was, Hans Bouma, die zegt:

‘Een boom geeft glorie aan God door een boom te zijn.’

Als Jezus ons in de Bergrede oproept ‘volmaakt te zijn’, dan roept hij ons dus op om mensen te zijn die in hun leven op God gericht zijn, proberen te doen wat God van ons vraagt, waar God ons toe bestemd heeft, als mensen geschapen naar zijn beeld.

Mensen uit één stuk te zijn, eerlijk en oprecht, authentiek en integer.

Zoals we gezongen hebben:

‘Wat vraagt de Heer nog meer van ons,

dan dat wij recht doen en trouw zijn
en wandelen op zijn weg?

Wat vraagt de Heer nog meer van ons,
dan dat wij dienen en hoeden
als mensen naar Gods beeld?’

Breken en delen, als ons is voorgedaan,
dat wij Gods wil doen en omzien naar alles wat er leeft.

In Bergrede spreekt Jezus vanaf de berg de menigte
mensen toe, spreekt hier in het meervoud.

Dus het is geen individualistische en moralistische
uitspraak voor de enkeling om als mens vooral goed je
best te doen, en volmaakt en foutloos te zijn.

Jezus spreekt de mensen aan in hun omgang met elkaar,
als deel van de gemeenschap.

Alle voorbeelden die Jezus noemt zijn eigenlijk ook
oproepen om die gemeenschap te bewaren, één en
éénsgezind te zijn.

Om de onderlinge relatie te bewaren en op te bouwen.
In plaats van scheidingen te handhaven en zelfs te
benadrukken.

We zouden nu zeggen: geen hokjes denken, geen ‘wij en
zij’ tegenover elkaar.

In onze tijd zijn we daar goed in, in onderscheid maken
tussen allerlei groepen, op grond van verschillen in
geloof, herkomst, politieke overtuiging, jong en oud, wel
of niet werkend, en soms lijkt het wel of groepen steeds
meer tegenover elkaar komen te staan.

De oproep van Jezus om ‘heel’ en uit één stuk te zijn, is ook een oproep aan de mensen als gemeenschap, om de verbondenheid met elkaar te bewaren.

En dan doe je niet door ‘oog om oog, tand om tand’, of door alleen je naasten lief te hebben, door alleen je broeders en zusters vriendelijk tegemoet te komen, en ondertussen je vijanden te haten.

Vijandsbeelden, vooroordelen, hokjes denken, zijn als gif die de ander in je gedachten steeds lelijker en slechter maken en de afstand tussen jou en hem steeds groter maken.

De weg die Jezus bedoelt begint dus bij jezelf, om ook bij jezelf na te gaan waarom je je ergert, waarom je zo boos wordt op die ander, om ruimte te maken in jezelf om anders naar de ander te kijken.

Het is goed om te bedenken dat het woord liefhebben dat Jezus hier gebruikt bij ‘je vijand liefhebben’, geen gevoelswoord is, je hoeft je vijand of degene die tegenover je staat niet opeens lief te vinden.

Dat kan natuurlijk ook niet zomaar.

Maar je kunt wel proberen anders naar elkaar te kijken, de ander niet meer alleen als vijand, als tegenstander te zien, je oordeel of vooroordeel opzij te zetten en die ander als medemens te gaan zien.

‘Liefhebben’ is hier een werkwoord, een woord gericht op je handelen, je doen.

Je doet de ander geen leed aan, behandelt hem niet op dezelfde manier door hem ook pijn te doen, te benadelen of terug te pakken. Je ‘doet’ liefde, keert de andere wang toe. geen wraak maar opzij stappen,

misschien is het al genoeg als je in bepaalde situaties niets doet, iemand niet met gelijke munt terugbetaalt,

niet terug scheldt maar zwijgt.

Niet dat dat altijd gemakkelijk is als je wordt uitgedaagd of benadeeld.

Als je op je werk meer concurrenten van elkaar bent geworden dan collega's.

En misschien herkent u de vraag van veel opvoeders, van uzelf in hoeverre je kinderen leert terug te slaan, als het bijvoorbeeld ruzie heeft en misschien zelfs wel geslagen wordt.

Of leer je het 'maar liever de wijste te zijn' en weg te lopen?

En misschien is 'je vijand liefhebben' soms wel heel veel gevraagd, als je denkt aan al die gruwelijke beelden die we zo vaak kunnen zien.

Natuurlijk hoef je niet altijd over je heen te laten lopen, in de verkondiging van Jezus en ook heel de bijbelse verkondiging gaat het altijd over recht doen en het recht handhaven.

Ook als samenleving ontkomen we niet aan een vorm van 'oog om oog' als het gaat over de sfeer van het strafrecht, waar tegenover een overtreding of een misdaad een boete of gevangenisstraf staat.

Maar ook daarin is 'met gelijke munt' niet altijd mogelijk en ook niet het doel, wij kennen bijvoorbeeld in ons land niet meer de doodstraf voor iemand die een moord heeft gepleegd.

Jezus roept ons op om de verbondenheid te blijven zoeken door ook je vijanden lief te hebben, te bidden voor wie je vervolgen, je linkerwang toe te keren als iemand je slaat.

Door, zou je kunnen zeggen, anders te reageren dan ‘de’ mensen zouden verwachten. Anders dan misschien logisch en gewoon zou zijn, door patronen te doorbreken, door ‘meer te doen dan het gewone’. Zoals dat jaren geleden al werd verteld door Boerwinkel.

‘Wees dus volmaakt, zoals jullie hemelse Vader volmaakt is’. Dat is dus iets anders dan : ‘wees volmaakt, perfect’, dat roept alleen maar schuldgevoel en zelfverwijt op omdat je dan altijd tekort zult schieten.

‘Wees volmaakt zoals jullie hemelse Vader volmaakt is’, en wat dat laatste inhoudt, wordt vlak daarvoor beschreven:

God laat de zon opgaan over goede en slechte mensen, en laat het regenen over rechtvaardigen en onrechtvaardigen.

Geen onderscheid, de één wel en de ander niet.

God gunt ieder mens het leven en wil de verbondenheid met ieder mens bewaren.

‘Wees dan volmaakt’, één met elkaar, verbonden met elkaar als mensen, hoe verschillend misschien ook, maar allemaal mensen van God en daarin met elkaar verbonden.

Loosdrecht, Gereformeerde Kerk
ds. Hillegonda Ploeger